СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 231. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 5. жовтня, 1926. VOL. XXXIV. No. 231. Jersey City, N. J., Tuesday, October 5, 1926. THREE CENTS

ЛИШАЮТЬ ВИРІШЕННЯ ПРИСТУПЛЕННЯ АМЕРИКИ ДО СВІТОВОГО СУДУ ПРЕЗИДЕНТОВИ

ВАШИНГТОН, 2. жовтня. — Департамент стейту заявляє, що питання приступлення Злучених Держав до світового суду при Лізі Народів вирішити має самий президент Кулидж.

Сенатори зі свого боку не дуже то раді, що недавно Кулидж складав на них задание вирішити се питання.

Уряд, здається, не покидає надії, що при відповіднім натиску йому ще може вдатися наклонити всі держави приняти вповні американські застереження.

НОВА СЕНЗАЦІЯ В СПРАВІ ВБИЙСТВА ПАСТОРА І ЙОГО ЛЮБОВНИЦІ.

СОМЕРВИЛ, Ню Джерзі, 3. жовтня. — Перша росправа проти обжалованих за вбийство пастора Гола й його любовниці пані Милз почнеться дня 3. падолиста.

Прокураторія виступила нині з новим сензаційним відкриттєм. Прокуратор добув варант на арештованне Феликса Де Мартіні, приватного детектива, якому прокураторія закидає помаганне обжалованим затерти сліди злочину. Мартіні зголосився до поліційного уряду в Бруклині, в стейті Ню Йорк, але заявив, що він буде боротися проти видачі його в стейт Ню Джерзі.

Рівночасно прокураторія виступила з обжалованнем проти стейтового жовніра Дикмена, котрий теж вів слідство в справі вбийства, але мав промовчати перед урядом важні факти, коли один з обжалованих заплатив йому півтретя тисячі долярів.

КОНВЕНЦІЯ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

ДІТРОЙТ, Мишиген, 3. жовтня. — Завтра починається тут 46. річна конвенція Американської Федерації Праці, союза американських робітничих юній.

На порядку нарад конвенції є ряд важних справ. Найголовнійшим питанням буде спарва, як повести боротьбу за 5-дневний день праці. Другим питанням єе справа боротьби так званих компанїчних юній. Мають теж говорити про організацію юній в самому Дітройті.

НЕЗВИЧАЙНА НІЧ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, 3. жовтня. — Ніч зі суботи, дня 2. жовтня, на неділю дня 3. жовтня, була в Ню Йорку незвичайною, бо поліції не донесено ні про один рабунковий напад.

МЕКСИКАНСЬКІ ЕПИСКОПИ ЗАКЛИКУЮТЬ ДО ДАЛЬШОЇ БОРОТЬБИ.

МЕКСИКО, 3. жовтня. — Мексиканські епископи видали до своїх вірних новий заклик, приказуючи їм боротися далі проти мексиканського уряду. Еписколи закидують, що посли, які відкинули прозьбу епископів, навіть її не читаючи, були упереджені.

ПОЛІСМЕН АРЕШТОВАНИЙ НА СВОЇЙ СТАЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 3. жовтня. — До одної поліційної стації прийшов телефон, що на вулиці розбився якийсь пяний їздець автомобілем. Поліційний комісар вислав сейчас на вказане місце полісмена. Сей найшов автомобіль розбитий і з тяжкою бідою витягнув зпід переверненого авта його їздця. Властитель авта був пяний, і полісмен його арештував за те, що він їздив у пяному стані. На велике здивованне полісмена пяниця показався полісменом з тої самої стації.

МУЖ КАЗАВ ЖІНЦІ ИТИ ДО ТЮРМИ.

НЮ ЙОРК, 3. жовтня. — Джан Берк і його жена, молоде бруклинське подружжа, сварилися так галасливо, що сусіди дали їх арештувати. На поліції суддя засудив кождого з них на 5 долярів гривни або 2 дні арешту. Коли суддя спитав, чи вони платять гроші, чи йдуть до арешту, муж і жена найшли при собі всего пять долярів. Муж сказав до жени: „Я плачу 5 долярів за себе, а ти йди до арешту".

ВТІК ПЕРЕД АЛІМЕНТАМИ.

НЮ ЙОРК, 3. жовтня. — Френк Хеніцек, 55-літний робітник, поповнив самовбийство зі страху перед арештованнем за неплаченне удержання своїй жені, на яке він був засуджений судом. Він був довший час без роботи.

ГАРНИЙ ВІК.

ҐРЕНТ СИТІ, Лонґ Айленд, 3. жовтня. — Пані Ф. Лезепресто обходить тут нині свої 105. іменини. На се родинне свято запросила вона 305 дітий з публичних шкіл місцевости.

ПЛЯНУЮТЬ СЛІДСТВО НАД КЛЕНОМ.

ІНДІЯНАПОЛИС, 3. жовтня. — Організація редакторів ґазет у стейті Індіяна постановила розслідити діяльність стейтового Ку-Клакс-Клена.

Слідчий комітет організації вибрався нині до Шикаґо, де він має говорити з провідниками Клена в справі надужиттй корупції, яка панує в Клені.

Редактори кажуть, що на случай, як вони найдуть корупцію, вони будуть старатися предложити вислід свого слідства стейтовій леґіслятурі.

ПОЗБАВИВ 4,000 ЛЮДЕЙ ДЖАБІВ.

ПАРИЖ, 1. жовтня. — Французький премієр Поанкаре не робить собі дуже богато з протестів 600 мейорів, яких викинув з посад, але переводить дальшу редукцію урядників. Президент Думерг підписав тепер 13 нових декретів, силою яких стратить державну службу около 4,000 урядовців, головно з департаменту фінансів. Дальша економія буде обнимати шкільництво. Всі школи, що не мають більше як 45 учеників, будуть замкнені а діти прилучені до других шкіл.

ФІЛЬМОВИЙ КОНГРЕС НЕ ОСЯГНУВ ВЕЛИКОГО УСПІХУ.

ПАРИЖ, 3. вересня. — Міжнародний конгрес представників фільмової індустрії не міг осягнути поважніщих результатів задля відсутности Америки. Вибрано тільки перманентну комісію, яка має завести гармонію в індустрії всіх держав.

ОПОЗИЦІЯ ПІДНОСИТЬ ГОЛОВУ.

МОСКВА, 3. жовтня. — Троцький, Зиновєв, Радек і Каменєв, усунені від впливу большевицькі лідери приготовляються до великої опозиції, з якою вони хочуть виступити на зїзді всеросійської комуністичної партії. Вони зачинають широку акцію, якою хочуть підмінувати силу більшости, яка при владі. Апелюють прямо до робітництва та критикують політику еґзекутиви, яка веде до заглади здобутків революції.

ПРЕМІЇ СІЛЬСЬКИМ ГОСПОДАРЯМ.

Відбувся на днях всеукраїнський конкурс сільського господарства. Правительство Радянської України рішило від себе давати премії хліборобам-передовикам за взірцеві господарства. Росподіл премій розпочався і до тепер вже дістали Сумщина, сталінський округ і инші. Сума премій доходить 50,000 карбованців.

ДОБРЕ ЗЛИГАЛИСЯ З РУМУНАМИ.

„Боротьба" з 12. вересня ц. р. подає цікавий випадок, котрий показує найліпше правдиве лице румунських „хліборобів" і їх прислужників на Буковині споміж Українців. Хліборобський посол не хоче вступатися за селян. Минулої суботи пішли два селяни визначні члени хліборобської партії до хлібороба депутата Савяну (Українець Савчук і перемінив тепер свою назву) та просили його, щоби пішов упімнутися за арештованих селянку Гулей і селянина Стефюка. Обох цих арештувала сиґуранца й віддала під военний суд тільки за те, що читають „Боротьбу" та визнають себе соціялістами. Коли Савяну почув за що вони арештовані, то заявив, що за ворогів не піде впоминатися. Отже „хлібороб" не хоче обороняти хліборобів селян.

ЧЕМБЕРЛЕЙН ПРО ФАШИЗМ.

ЛОНДОН, 3. жовтня. — Чемберлейн заперечив всім поголоскам про якусь англійсько-італійську антанту, як протиставлення французько-німецькій антанті. Він заявив, що обговорював з Муссолінієм міжнародні відносини і прийшов до повної з ним згоди. Муссоліні сам, каже Чемберлейн гарна людина, але його фашизм йому не імпонує.

ПАМЯТКИ ТРИПІЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

У с. Мушка (15 верств від Камянця) над р. Дністром знайдено памятки Трипільської культури. На місце находки виїхала спеціяльна комісія з професорів-Красівського та Михайловського.

ІНТЕРЕС ДО УКРАЇНСЬКОГО ОРНАМЕНТУ.

Останніми часами за кордоном дуже цікавляться українськими орнаментами. Зважаючи на це, Український Кусекспорт провадить переговори з полтавським держмузеєм про те, щоб використати зразки орнаментів з музейних експонатів-тканин, гончарства та різьбярства.

Вироби за музейними зразками орнаментів Кусекспорт має експортувати за кордон.

КІНО НА УКРАЇНІ.

„Микола Джеря". Режисер Марко Терещенко приступив до постановки на Одеській кінофабриці картини „Микола Джеря" — за сценарієм М. Бажана. На ролю Джері намічено запрохати артиста Бучму.

„Свіжий вітер". Режисер Стабовий приступив до постановки картини „Свіжий вітер" за сценарієм Заца і Резнікова. Картина — з морського життя.

„Сумка дипкурєра". С. Довженко розпочав підготовчу роботу над постановкою картини на Одеській кіно-фабриці „Сумка дипкурєра", за сценарієм Заца і Щоранського.

„Сорочинський ярмарок". Редактор ВУФКУ затвердив і прийняв до постановки сценарій „Сорочинського ярмарку".

„Нові сценарії". Редактор ВУФКУ одержав на проглял нові сценарії „Фата моргана" за Коцюбинським — Яновського і „За стіною" — Бучми.

СЕРЕД УКРАЇНСЬКИХ ДРАМАТУРГІВ.

М. Куліш закінчив драму на 3 дії „Зона". В пєсі змальовано артільне життя. В ній одведено багато місця розвязанню родинної проблеми.

Я. Мамонтів закінчив нову комедію на сучасний побут під назвою „Рожеве павутиння".

Л. Красовський написав трагедію масового дійства „Огненне коло" на 5 дій. Тепер письменник працює над сучасною комедією-сатирою.

КАСИ ДИ СФАТ.

Каси ди сфат, це румунські просвіти, які теперішнє авересканське правительство при помочи всяких репресій насаджує українській Буковині. За це взялися не тільки румунські шовіністи, але також т. зв. українська нац. дем. партія на Буковині і її посли Лукашевич, Велигорський та Смеречанський. Вони обіцяють селянам, що ці чисто румунські товариства принесуть селянам великі користи і будуть заступати та боронити інтереси українських селян. Боротьба з 5. м. м. пише з цієї нагоди: що дальше і низше упасти, як упали ці запроданці румунської боярні, котрі сміють ще називати себе Українцями, вже неможливо. Каси ди сфат, що мають сповнити по українських селах службу сиґуранци і здавлювати всякі змагання за долю укр. народу на Буковині, за визволення зпід соціяльного і національного гнету, вважати корисними для українського народу можуть лищень такі зрадники, як Лукашевич і С-ка.

НІМЕЦЬКИЙ КОНСУЛЬ ПРО СТАН НІМЕЦЬКИХ КОЛЬОНІСТІВ.

До Балти приїхав німецький консуль в Одесі доктор Дінстман. Дінстмана приняв голова ЦВИК-у у Молдавії. В розмові зі співробітником РАТАУ консуль заявив, що він їде за маршрутом: Одеса — Тирасполь — Балта — Першотравневе, щоб зазнайомитися з життям німецьких кольоній в Молдавії. Прекрасне враження справила на нього німецька кольонія „Грінсталь".

ВАЖНЕ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ В АМЕРИЦІ

Отсим повідомляємо Хв. Заряди тутешніх українських шкіл, що ми замовили зі старого краю український Буквар (зладжений спеціяльно для Америки) і Другу Читанку М. Матвійчука. Обі сі шкільні книжки є написані після найновійших педаґоґічних вимог і після нашого найновійшого правопису. Ніякі, видані доси шкільні підручники для початкових українських шкіл, не можуть рівнатися з читанками п. Матвійчука. Про них навіть україножерне „Слово польське" мусіло висловитися з признанием і остерігає перед ними польську владу. Голос наших національних ворогів — се найліпша рекомендація обох згаданих книжок.

Сподіваємося дістати сі книжки десь в половині вересня. Тоді напишемо про них обширнійше і подамо їх ціну. Покищо просимо Хв. Заряди наших шкіл надсилати відповідні замовлення.

Книгарня „Свободи".

ПІЛСУДСКІ СФОРМУВАВ КАБІНЕТ МІНІСТРІВ

ВАРШАВА, 2. жовтня. — Новий польський премієр Пілсудскі оголосив новий кабінет міністрів. Кабінет складається з лівих і правих і хоче задоволити одних і других.

Праві задоволені з того, що Пілсудскі став премієром і перебрав на себе особисту відвічальність за всю політику та що покликав до кабінету богатих поміщиків.

Пілсудскі покликав двох міністрів з Вильна, як кажуть, для демонстрації супроти того, що Литва заключила договір з совітами, а совіти признали Вильно Литві. Тим хоче Пілсудскі щераз задокументувати, що Польща Вильна не віддасть.

Соціяліст Морачевскі, який знайшовся рівнож в кабінеті Пілсудского, буде мусів таки уступити, бо не хоче іти в розріз з своєю партією, яка ставиться тепер опозиційно до політики Пілсудского.

ФРАНЦІЯ ВІДКИНЕ ДОГОВІР В СПРАВІ ДОВГІВ.

ПАРИЖ, 3. жовтня. — Посол Адріян Даріак, який є головою комітету, який має зреферувати перед парляментом справу ратифікації французько-американського договору в справі сплати военних довгів, виголосив в неділю в Аленсон промову, в якій піднїс, що комітет цеї справи перед парляментом підносити не буде. Він заявив, що вони не можуть заключати такого договору, який пхає в неволю не тільки їх, але і їх дітий і внуків та піднїс, що для Франції лишаються три дороги: перша: відкинути цей договір, друга: прийняти, але поробити забезпечуючі застереження, третя: запропонувати мировий суд з боку Ліґи Націй.

Се більше як певне, що про ту мову був поінформований премієр Поанкаре та що вона має згоду цілого французького кабінету. Вона й без того відповідає поглядам премієра. Через те треба вважати, що ратифікації того договору в парляменті вже тепер цілком певно не буде.

НЮ ЙОРК — НАЙБІЛЬШЕ БАНАЛЬНЕ МІСТО НА СВІТІ.

ПАРИЖ, 3. жовтня. — Скритикувавши манери та спосіб поведення і життя Американців, приїзджаючих до Европи та витрачуючих тамже свої гроші, взялися парижські часописи до критики Американців в самій Америці. Особливо скритикували місто Ню Йорку. Ось що пишуть про него: Всі дерева того міста, в якім живе 6 міліонів мешканців, можна помістити в однім склепі квітів. Нема птахів на дахах, нема псів на вулицях, нема котів при брамах, нема квітів в вікнах і нема усміху на лицях. Ню Йорк це найсумнійше місто на світі. Тут не можна щасливо жити. Коли я там був, глядів кождого дня до часописий, щоби вичитати таку новинку: В білий день побачили на вулиці чоловіка, який сміявся. Поліція інтервеніювала.

ТУРЕЧЧИНА ЗРИВАЄ З КОРАНОМ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 3. жовтня. — Зриваючи з столітними традиціями Корану, святого письма Магометан, відслонено першу людську статую. Є нею погрудде теперішного президента турецької республики Кемаля Паші. Статую вирізьбив австрійський різьбар, а поміщена вона при вході до Золотого Рога.

МАРІЯ, РУМУНСЬКА КОРОЛЕВА, ВИХАЛА ДО АМЕРИКИ.

БУКАРЕШТ, 3. жовтня. — З слезами в очах прощалася румунська королева з ріднею і краєм, виїзджаючи з дочкою до Америки. На прощанню заявився і її улюблений песик, а коли королева його побачила, взяла його рівнож з собою на дорогу. Готов він приїхати з нею до Америки.

КЛОПІТ З ПРИНЦЕСНАМИ.

ПАРИЖ, 3. жовтня. — Королівські двори найбільш занепокоєні тепер тим, що попідростали принцесни, а нема принців, за яких би їх можна було заміж віддавати. Приходять до переконання, що треба буде їх віддати за звичайних людей, бо готові лишитися старими паннами. На женихів ждуть: італійська, еспанська, бельгійська і шведська принцесни.

ЗАОСТРЕННЄ ПИТАННЯ В СПРАВІ: ХТО ЗАВИНИВ СВІТОВУ ВІЙНУ.

ПАРИЖ, 2-ого жовтня. — Штреземан виголосив в Кольонії бесіду, в якій підніс президента Кулиджа, як такого, що може принести правдивий мир світови та зазначив, що Німеччина не поносить особлившої вини за спричиненне світової війни.

Французький премієр виступив дуже остро проти цеї заяви, яка може закаламутити цілковито французько-німецьке зближенне. Поанкаре каже, що така мова валить верзальський договір, який опертий єдино на тім заложенню, що Німеччина спричинила війну. Проти такого опрокинення Франція мусить протестувати. Франція не обвинувачує теперішної Німеччини в вині за викликанне війни, а тільки Німеччину цісарську. Поанкаре не годиться рівнож на пропозицію Штреземана, щоби Ліґа Націй щераз розбирала ту квестію. Вона вже, на його думку, раз на завсігди вирішена.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОКАЗУЮТЬ ДОРОГУ

Сими днями отвираються висші американські школи, колеґії, інститути, академії, університети. Американські ґазети подають звіти з вписів нових студентів, з яких виходить, що Корнельський університет в Ітаці, Ню Йорк, почав шкільний рік з 5,000 студентів, Гарвардський в Кеймбриджу, Месечузетс, півосьма тисячами, Колумбійський в Ню Йорку з двайцятьма тисячами.

Сі факти показують велике зацікавлене американського народа освітою. В своїм горячковім бажанню поступу на кождім поли американський народ звертається в першій мірі до школи.

Зі спису студентів показується також, в яких цілях студенти йдуть до шкіл. Не йдуть вони лишень учитися на лікарів, адвокатів, священиків, учителів і інжинерів, але йдуть вони вчитися всякого знання. Є школи для рільництва, дентистики, будівництва, огородництва, бизнесу, кухарства, всяких промислів, і так далі. Просто, весь обем людської діяльности, наукової й практичної, обнятий наукою в школах. Ідуть до школи всі, і ті, що хочуть бути купцями, і ті, що хочуть займатися офісовою роботою, і ті, що хочуть учити, і ті, що думають стати банкирами, і ті, що хочуть віддатися музиці, хемії, архитектурі, журналістиці, всяким промислам. До шкіл поплили сотки тисяч дозрілої молодежи, щоби приготовитися всесторонно до практичних занять своєї життєвої карієри.

До сеї справдішньої повени молодежи українська іміґрація долучила певно дуже слабоньку струю. Свідчить про се виказ українських студентів і студенток при кінці студій. Виходить наших людий з американських шкіл дуже мало, а в порівнанню з другими іміґрантськими ґрупами аж за надто мало. Причин на се є богато. Ми одна з наймолодших іміґрацій. Ми винесли зі старого краю дивні поняття, що до школи посилається лишень тих, що мають вийти лікарами або священиками. Ми з краю винесли й певне упередження до шкільної науки, — вислід, без сумніву, непрактичности наших краєвих шкіл. Всі сі переконання й упередження нам треба тут закинути. Американські школи не польські й не австрійські. Американські школи достроєні до практичного життя, і нашій іміґрації треба з неї користати, коли наша іміґрація думає відограти активну ралю в життю своєї прибраної вітчини.

ЩЕ ОДИН ГЕТЬМАН

Претенденти на український гетьманський престол ростуть як гриби по дощі. Поминаючи такі кандидатури як Василя Вишиваного, бувшого австрійського архикнязя, та Павла Скоропадського, мали ми недавно тому нагоду познайомитися з третим гетьманом Полтавцем-Остряницею, що то видав навіть маніфест до всього українського народу як справжній гетьман. Він то найбільше щедрий в обіцянках і каже прямо, що коли його попремо, то він до року визволить Україну. А покищо визволяє він її по тій дорозі, по якій визволяв наш нарід Оскілко на Волині, що то згинув з української руки як зрадник нашого народу.

Тепер знова зачуваємо про четвертого кандидата. Є навіть такі, що кажуть, що це зі всіх фіґур найсеріознійший кандидат. Є ним ґраф Розумовський, знімчений нащадок Кирила Розумовського, послідного гетьмана України.

Коли Івана Скоропадського, прадіда теперішнього Павла, наставив гетьманом московський цар Петро, то Кирила Розумовського наставила була гетьманом цариця Єлисавета Петровна. До колишнього гетьмана Івана Скоропадського писали Запорожці, коли він закликав їх піти на службу московському цареви: „Вельможний мосць-пане Скоропадський, гетьмане Московський" заявляючи, тим, що він не є їх гетьманом, бо вони його не обирали. Призначив Скоропадського на гетьманство по словам проф. Грушевського цар Петро тому, що „він був старий, плохий, недотепа і що лекше було по своїй волі ним обертати". А про гетьмана Кирила Розумовського передала нам історія таке: „Новий гетьман побудував собі палаци в Батурині і Глухові, завів двір на зразок царського і жив як цар: балі, бенкети та театральні вистави, а далі постійні подорожі у Петербург, бо жінка його (Московка Нарашкина — дама двору цариці) нудилася на чужині та й сам він звик і линув до пишного придворного життя. Через те все не богато оставалося в нього часу на порядкування справами України." От так виглядав останній з наших гетьманів. А тепер його знімчений нащадок починає і собі робити заходи, щоби добитися гетьманського престола. Вважає себе навіть за більш законного кандидата від Павла Скоропадського, бо він же нащадок послідного гетьмана.

От так то в тім часі, коли наш нарід підніс голову, коли міліонами жертв окупив право на свою національну самостійність, зголошуються до нас кандидати, щоби нами правити. Не знали і не відали нас тоді, коли нас ніхто не знав. Коли нас топтала Росія і Австрія, тоді вони були тільки льояльними царськими чи австрійськими офіцирами. А тепер Українцями стали, ще й гетьманського престола домагаються.

МОЖНА УДАВАТИ БОГАТОГО, ЗНАТНОГО, ВЕСЕЛОГО, — АЛЕ НЕ МОЖНА УДАВАТИ РОЗУМНОГО.

ГОЛОСИ ПРЕСИ.

Ще один старокраєвий священик про конкордат.

ДЛЯ НАС — БЕЗ НАС.

Конкордат, заключений між Ватиканом і Польщею, постановляє між иншим, що епископів для нас іменує сам папа в порозумінню з польським правительством. З формального боку всьо в порядку. Така постанова видається зовсім природною кождому горожанинови европейської суспільности. В наших відносинах є вона одначе для нас дуже кривдяча й небезпечна.

Насамперед наша церковна провінція (наші три дієцезії) не є звичайною собі провінцією західної, латинської церкви. Ми становимо під канонічним і обрядовим оглядом частину церкви східної. Ми маємо проте як орієтали свої окремі права, свою окрему традицію. Цих своїх прав і цеї своєї традиції ми ніколи не зречемося.

По законам східної церкви у виборі епископа беруть участь сусідні епископи (очевидно нашого обряду), духовенство і заступники народу. Щойно так вибраного епископа потверджувала (зглядно висвячувала) найвисша церковна влада (тепер папа) і правительство.

Такий спосіб вибору епископа є і канонічний і раціональний, дарма, що хтось бачить у сьому „большевицькі методи" Коли були „большевиками" під цим оглядом християне перших віків, коли „большевицькою" була ціла східна церква враз із усіми своїми св. Вітцями й світочами, коли „большевиками" були всі наші предки, так мусимо й ми бути такими „большевиками" та добиватися всіми способами відобраних нам насильно „большевицьких" прав щодо вибору епископів. Західної, латинської дисципліни, західних звичаїв і канонів ми ані не хочемо ані не потребуємо. Нам мусять звернути те, що нам загарбали, ми мусимо дістати назад свої права й звичаї східної церкви. А послідовно, ми не перестанемо виступати як орієнтали проти кривдячої нас постанови конкордату щодо вобору епископів.

Згадана постанова конкордату є ще й з иншого боку для нас кривдяча й небезпечна.

Між нами і нашими сусідами йде завзята боротьба. Проєкти для знищення нас кождому відомі. А тимчасом конкордат постановляє, що епископа іменує папа по порозумінню з правительством.

Як це „порозумінне" в практиці виглядає? Кого тут треба розуміти фактично, а не формально, під тим „правительством"? А вжеж нікого иншого як польських біскупів, польських єзуїтів, польських воєводів, старостів і поліцаїв, а передовсім польські „народові орґанізації". Згода отже цих всіх чинників буде рішати про вибір українського епископа! Зате тих, для котрих епископ має бути постановлений, ані не запитають! Бо й пощо? Всюди тільки право сильнійшого...

Чи такий спосіб вибору епископа справедливий, чи він для нас безпечний?

Поминенне нас і покривдженне, нас і наших прав, може одначе скоро принести дуже прикрі овочі. Політичний стан у нас непевний. В нашім найблизшім сусідстві большевизм і православє. З нами може ріжно статися. В таких часах повинен папський Рим старатися про те, щоби на чоло нашої церкви ставити людей, котрі мали би як найбільшу любов і довіре серед духовенства й народу. Тільки такі люде зможуть удержати нарід при зєдиненій церкві. Ставленнєм і толерованнєм людей ненависних відтручує Рим наш нарід від католицької церкви, робить себе ненависним, підкопує унію.

Рим числиться тільки з теперішністю, він глядить тільки на нинішний день, бажає найбільше користи витягнути тільки з теперішної хвилі, а не зважає на те, що буде дальше. Нас, інтересованих, жах збирає за нашу церкву в найблизшій будучности. Чи ватиканським кругам така байдужа чотиріміліонова церковна провінція? А деж тоді той „добрий пастир"? — о. С. С.

„Український Голос", Перемишль.

Навільорок.

ЯКА НАША МОЛОДЬ — ТАКА НАША БУДУЧНІСТЬ!

(Стаття, надіслана зі старого краю).

Кождий Українець, хто любить свій нарід а приглянеться нашій молоді, цей з жахом споглядає у будучність українського народу.

Не судилося нам вибороти Вільну Незалежну Українську Державу. Ще недавно ми були свідками великого геройства Стрільців — Синів України. Не вдержалися — бо не було сили. Одні впали в боротьбі, а прочі порозбігалися по цілому світі.

Вони і вся українська суспільність живе надією, яку покладають на своїх дітей. Мовлять: „Яка молодь, така будучність".

Якаж наша молодь і чиї ми діти? Ми діти України, бравих козаків, котрих слава хоробрости і любови лунала по цілому світі.

Нині ми рабами. Нема славетних козаків, нема геройських Січових Стрільців. Ждемо на дітей наших, як вони підростуть. А чи можна отверто сказати, що наші діти докінчать діло, зачате нашими прадідами? Чи можна сказати, що вони довершать цего, чого не довершили Козаки і Стрільці?

Цей може відповісти, хто бачить, як виростають наші діти. Не всі знають, яка наша молодь. Тому хочу браття, що перебувають далеко за морем, коротенько розказати про нашу молодь.

Як кождої нації, так і наша молодь морально паде чимраз низче. Замічуємо брак справдішньої релігійности, а найважнійше упадок духа, це є любови до вітчини. Це перше, то жерело всего лиха. Нема дня, в якому недоносили-б часописі про всякі вбийства і крадежи молодіжи. Хто-ж винуватий цему? Хто-ж винуватий цему, що наша молодь стратила надію в будуччину? Важко сказати, бо є і такі, які жертвують себе українській справі.

Вже вісім літ Лях є опікуном нашої молоді. Що „в школі будучність", він добре розуміє. Він перш сягнув рукою по українські школи. І одну за другою замикав та перемінював українські школи на польські. А коли від українських громадян дістав по руці, то заклада утраквізацію. Як польська утраквізація виглядає, то всі знають. Це є коротко польська школа під цею наавою. Зайве тут подавати число шкіл перед світовою війною а тепер. Бо не лишень Українці, але і за границею чужинці про це знають.

Як так дальше Лях буде робити, а українське громадянство не зробить відповідної опори, то сповняться слова б. мін. пол. Ґрабського, що до 25 літ не буде в Польщі ні одного Українця.

Приглянься близче нашій молоді.

Перш гляньмо на села: молоді хлопці віддаються пиянству, не гуртуються коло читалень, не люблять читати книжки, не люблять працювати, убивають, рабують.

А що діється з молодю, що має змогу учитись? Вона також допускається таких-же проступків, як сільська. Вона замісць учитися та бути проводирами народу, засідає на лаві обжалованих у суді за знасилуванне дівчат, рабунки, крадежи, фальшовання векслів, стріляється, сидить по тюрмах, і т. д. Се діється з Поляками і иншими народами і таке діється серед нас.

Маємо в Галичині кілька державних ґімназій, духовний семінар. Здається, що з цих шкіл виходять свідомі Українці. Але в дійсности цего нема. Бо дитина мусить бути сильної волі, щоб у школі не піддатися польській методі навчання. По українських державних школах є богато вшехпольських учителів і директорів. Є також і „русини", які не є ліпші від польських. А українські сільські професори не можуть дати ради, бо їх Поляки переносять в глибину Польщі, а на їх місце настановляють Поляків. В українських державних школах виклади відбуваються по польськи з виїмком української мови, релігії й рахунки. І се має бути українська школа? Є випадки, що й українські професори учать польською методою. Один укр. професор ф. ак. ґімн. у Львові свого часу сказав: „Українцям не до школи!" В тій самій ґімназії инший професор на 45 учеників узнав здібних до висшої кляси лиш 18, а прочих оставив в тій самій клясі тому, що ученики не хотіли відповідати професорови в день 1. листопада, узнаючи цей день за день жалоби. Знова професор української мови в тій самій школі на 45 учеників сорок і чотиром в протязі одної години сказав отсі слова: „Тобі не до школи! Тобі гній вивозити".

Много є тепер випадків, що дитина винесе з дому взірцеве вихованнє, але попсує її школа. З того виходить, що не великий хосен приносить державна школа щодо національної свідомости й підготовання до життя. Наш народ починає розуміти, що нема що надіятись на державну школу. Закладають українські приватні школи. Там виховують дітей в українськім дусі. Там дитина учиться любити вітчину та її служити. Але не всі громадяни посилають своїх дітей до українських приватних шкіл, а посилають (задля браку українських державних шкіл) до польської, де дитина, маючи 15 літ, мусить перейти на римокатолицизм. Велику ролю грає тут убожество укр. громадянина. Він навіть ту малу лепту (оплату за дитину), яку платиться в приватній школі, не може дати. А „Рідна Школа" не має таких великих фондів, щоб удержувати учителів. „Рідна Школа" оплачувала в минувшім році 357 учителів та виховувала 10,000 дітей коштом 1,000,000 зол. Гроший нема, а в польських школах виховується пів міліона українських дітий.

Отсі слова повинні усунути нашу байдужність. Кождий Українець, чи він на чужині, чи в краю, повинен підпомагати „Рідну Школу". Зближаються Різдвяні свята. Всюди, де є українська оселя, заложити комітет та збирати коляду на Рідну Школу.

Від Вас, громадяни, залежить молодь. В ній наша будучність.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

КОЛИ БУДЕ ТОМУ ВСЬОМУ ЯКИЙСЬ КОНЕЦЬ.

Скажу правду, що я з зацікавленнем вичитую голоси читачів, але був би рад, колиб та полемічна боротьба, що обертається довкола епископа Богачевського і д-ра Назарука, припинилася. Я знаю, що то не так легко тепер її припинити, тому отсею дорогою звертаюся до Владики і його прибічників і кличу:

Владико! Виступіть навперід і заявіть: „Досить дописей, досить вже роздору і боротьби. Що я напсував, то тепер направлю. Хай буде тому всьому конець".

Я думаю, Владико, що це був би найпростійший і найскорший вихід з каламути. Бо в противному разі вівці будуть відпадати, а як раз відпадуть, то важко буде їх до купи знова позґаняти. А хтож на тім потерпить, як не церква? Таж вже й самі священики забирають голос і просять Вас, щоби не поширювали роздору. Але Ви не слухаєте ні своїх овець ні душпастирів.

А ми так Вас ожидали і так витали, як Ви до нас їхали. А от в Шикаґо витали, желали, многоліттствія співали, а все те як українському Владиці, а тут на маєш: українства нема а є тільки якесь рутенство і візантійство.

Рутенство це є польська жилка і коли хто її має, то треба казати дати собі її вирізати. Без такої операції не позбутеся голосів з протестами проти рутенства. Тому ради добра загальної справи ще раз Вас прошу: Владико! Станьте перед народом і скажіть щиро і отверто, як наш брат: Браття Українці. І я чоловік і я можу блудити. Я бачу, що я поступив недобре, що розбив народ. Я пізнав свій блуд і що я попсув, то тепер направлю і зроблю все, щоби тільки була між нами згода і любов.

А коли так зробите, то побачите, Владико, що її дописи перестануть писати проти Вас і роздор припиниться.

Петро Блідий,
член 220. від. У.Н.С. в Шикаґо.

ЧИ МИ ҐРІКИ.

Мені самому траплялося таке, що сміялися з мене, коли я казав, що я греко-католицької віри. Кажуть, що ти за Ґрік, коли не вмієш по грецьки. То бачте, чужому народови тяжко таке витолкувати і з того приводу шириться баламуцтво.

На мою думку треба вже раз викинути назву „ґрік", а називати тільки: українська католицька чи українська православна церква.

На мою думку те все баламуцтво з рутенством і візантійщиною вийшло через те, що епископ Богачевський мав в своїх руках ґазету „Провидіння" та що він є там головним покровителем. Того всього не було би, колиб в „Провидінню" була конвенція і члени мали такі права, як їх мають по других організаціях і які їм після американських прав належаться. Колиб нарід мав там силу, то не допустив би до такого баламуцтва.

Микола Стельмах,
з Ню Йорку, чл. „Провидіння".

ЕПИСКОП ПРИЇХАВ ДО НАС, А НЕ МИ ДО НЕГО.

Правда виходить на верх. Такої боротьби, як вона ведеться тепер, треба було в Америці. Бо треба було народови розяснити, як треба розуміти наші відносини до церкви, епископів і духовенства. Треба було виявити ті незнані нам дороги, якими йде та таємна політика, що веде нас до поневолення, а не до визволення.

І я є того погляду, що наша укр. катол. церква не має потакувати Польщі і Римови у їх заходах, які спрямовані на знищення нашого народу. І я думаю, що наша кат. церква в Америці повинна не тільки не узнавати конкордату, але ще вислати до Риму протест проти него. Це повинен зробити епископ і духовенство.

І я тої думки, що треба загального священичого зїзду, щоби привести порядок і закінчити боротьбу. Епископ мусить піддатися волі загалу. Він є для нас, а не ми для нього. Він приїхав до нас, а не ми до него.

А. Л. з Сент Клер, Па.

ЩО ЛЮДЕ БУДУВАЛИ, ЕПИСКОП РУЙНУЄ.

Вже яких 40 літ працює наша еміґрація над тим, щоби себе зорґанізувати. Маємо тепер що правда міліонові українські інституції, маємо і яких 150 українських церков. Мозольним своїм трудом побудували те все наші люде, а довгий час по сторах і чужих галях правили Служби Божі, вчили наших дітей, сходилися на наради і т. п. Ті старі ветерани, що будували, радо тепер витають кожду одиницю, що приїде з краю і своїм запалом дещо прибудовує до того, що вони з трудом поставили.

І чи не сум нас огортає, коли тепер бачимо, що той владика, якого ми так витали і яким ми так тішилися, доводить своїм поступованнем до знищення тої праці, на яку складається труд десяток літ. Чи то не сором, що нам старим ветеранам треба переконувати владику про таку самозрозумілу справу, як справу української назви.

Коли призадуматися над тим всім, то мені здається, що це немислиме, щоби епископ не бачив того лиха, якого він накоїв. Я певен, що він свідомий того, а коли не уступає, то мусить бути якась особливша невідома нам близша таємна причина. На її розяснення нам нема чого ждати. Ми вміли будувати, мусимо вміти і обороняти свою працю. І обороним.

Михайло Довгий,
з Ню Гейвен, чл. 370 від. У.Н.С.

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКИХ КУРОРТІВ.

РНК заслухала доклад про перспективний плян розвитку українських курортів державного значінян, в період між 26 та 31 роками. Цей плян РНК затвердила, як орієнтаційний.

Загальні витрати, за пятирічним пляном, визначено в сумі 9 міл. карб., з чого на відбудовчі роботи 925 тис. карб., на нове будівництво 5,600 тисяч карбованців і на роботи по впорядкуванню курортів, науково-дослідні роботи та інші — 2.470 тис. карб. Роботи в справі загальної санаторії та спорядкування курортів буде поділено на три частини. З них частину в сумі 1 міл. карб. буде віднесено за кошт місцевого буджету виконкомів, частину в сумі 970 тися. карб. — за кошти Укркурупра і, нарешті, частину в сумі 500 тис. карб. за кошт що-річних державних дотацій. Всеукраїнській к-рі Цекомбанку запропоновано, складаючи плян кредитування на 26—27 рік, взяти на увагу потреби Укркурупра в сумі 1,200 тис. карб. для виконання пляну на перший рік. Крім того, Наркомздоровля та Укркурупрові запропоновано збільшити наукове дослідження українських курортів та вжити заходів до популяризації їх.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З українського життя в Америці.

РОСФОРД, ОГАЙО.

Концерт у честь Івана Франка.

Дня 26. вересня 1926 відбувся тут концерт в честь 10. річниці смерти Івана Франка. Концерт устроено в англійській гали Форд Клабу, а не в просторій українській гали, щоби дістати більше учасників.

Вступне слово виголосив п. Федитник з Дітройту, котрий представив життя й літературну діяльність Івана Франка та вказав, чим заслужив собі Іван Франко на загальний культ серед українського народа. Промова припала слухачам до вподоби.

По промові слідували музичні точки програми. Співав і вивязався знаменито місцевий український хор „Боян" під управою о. Крупи, та словацький хор під управою п. Шумського. Велике враження зробив хор з Дітройту, котрий прибув на сей концерт в числі 12 співаків під батутою п. Федитника. Він відспівав усі пісні з ніжним викінченнем, з прецизією і зрозумінням змісту пісні.

Пісню Аве Марія в укладі Ґунода відспівала в супроводі скрипки пані Дерфі, виявляючи повноту свого голосу й артизму. Пісня подобалася всій публиці, так українській, як і американській.

Найбільше враження зробила гра на скрипці п. Рувінського з Толідо. Грав він незвичайно трудні музичні композиції, а грав їх з глибоким чувством і викінченою технікою. Ціла галя сиділа тихо, немови мак сіяв, хоча на салі й було немало наших дітий, які підчас вистав часто роблять шум і галас.

На закінчення концерту о. Крупа подякував по англійськи, словацьки й українськи всім зібраним гостям за численну участь у концерті. Хори заспівали „Стар Спенґелд Бенер" і „Ще не вмерла Україна", а концерт закінчено живим образом, який представляв думку, що Америка допоможе й Україні здобути повну свободу й незалежність.

Концерт зробив на нашу громаду глибоке враження. Наша громада мала й не могла здобутися на велике свято. Тимчасом тут побачила, що при добрій волі та щирій праці кількох щирих одиниць можна урядити справді величавий концерт.

Учасник.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Оживлення партійного політичного життя.

Місцевий Український Американський Демократичний Клюб почав з приходом осени наново живійшу діяльність. Клюб уже відбув кілька зборів та постановив скликати на день 9. жовтня великі загальні збори клюбу, на котрі запрошено межи иншим і американських бесідників.

АЛЕНТАВН, ПА.

Громада в обороні ювилею Франка.

В нашій громаді зачалася поважна боротьба епископа Богачевського проти української католицької парохії.

Як відомо вже читачам Свободи з дописий з нашої громади, в нашій громаді був гарний спокій і панувала солідарність, яка найкраще проявилася підчас святковання ювилею 10. річниці смерти найбільшого по Шевченку сина України, нашого Мойсея Івана Франка. Позавидували нам сього спокою й солідарности, бо ось минувшого тижня епископ прогнав від нас нашого пароха, о. Милянича за те, що він відправив панахиду на ювилейнім обході Івана Франка. О. Милянича проти волі всіх громадян перекинено на другу парохію, аж десь за Питсбургом, а на його місце прислано до Алентавну, знова проти волі всеї громади, о. Чапельського, консисторіяльного радника епископа Богачевського.

Громада не згодилася відпустити від себе о. Милянича, котрий до того тепер ще й тяжко хорий. Обурені на епископа за переслідування священика за поминанне в церкві памяти Івана Франка, громадяни вислали до епископа минувшого четверга спеціяльну делєґацію, щоби вона вговорила епископа не помітувати волею вірних українських католиків, які піддержують своєю кровавицею церкву, а тим самим і повинні мати голос при виборі свого священика. Делєґація переконалася, що епископ нічиєї волі не признає, лишень свою. Він уперся і заявив, що тут його воля рішає, а людям лишається лишень слухати. Він заявив, що нашим священиком має бути о. Чапельський та що о. Милянич мусить вибратися з парохії.

Громада на се заявила епископови, що вперте поступованне з громадою може скінчитися розбиттєм парохії. Громада від своєї постанови не відступить, бо вона не бачить за о. Миляничем ніякої вини. Коли католицька церква понесе в Алентавні якусь шкоду, то най епископ знає, що за сю шкоду відповідає не громада, а епископ.

Громада о. радника консисторії Чапельського не приняла, а о. Милянича від себе не відпустила. Ціла громада стоїть солідно за своїм священиком, якого потягають до відвічальности за святкованне ювилею Івана Франка. Громада зрозуміла би, якби за таке потягнув до відвічальности українського священика польський уряд. Але від епископа української католицької церкви на вільній землі Вашинґтона, де нема польських баґнетів, для такого поступовання оправдання найти не може. Коли епископ не відступить від своєї протинародної політики, то народ не схоче нічого мати дальше з таким епископом.

Парохіянин.

НОРТГЕМПТОН, ПА.

Театральне представлення.

В українській католицькій церковній галі відограно дня 12. вересня представлення „Душогуби". Людий зібралося на представлення богато. Грав аматорський кружок. Аматори вивязалися зі своєї задачі досить удачно.

Представлення закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна".

Глибоке враження, яке зробило представлення, показує на вагу подібних представлень, які наших старших іміґрантів переносять думками в рідні сторони, а нашим дітям, які роджені в Америці, і старого краю не знають, показують на красу української землі, на красу української пісні й слова.

Чужий учасник.

КУРТІС БЕЙ, МД.

Сим повідомляється Предсідателів, Секретарів і Касієрів Братств і Сестрицтв, відділів Українського Народного Союза в Кортіс Бей і Болтімор, що дня 10-го ЖОВТНЯ о годині 6-ій вечером відбудуться СПІЛЬНІ НАРАДИ в справі вшановання памяти в десяту річницю смерти нашого безсмертного українського ґенія ІВАНА ФРАНКА. Також до участи в тій справі запрашаєсь урядників 87 відділу Провидіння і уряд парохіяльний. Проситься місцевих і позамісцевих прибути на означений час до галі парохіяльної ч. 121 Чорч ул., Curtis Bay.

231 **Секретар відділовий.**

КЛІВЛЕНҐ, ОГАЙО

Сим повідомляється Предсідателів, Секретарів і Касієрів всіх Товариств, Братств і Сестрицтв в Клівленд і в Лейквуд, Огайо, що в НЕДІЛЮ, ДНЯ 10-го ЖОВТНЯ ц. р. о годині 2-ій пополудни відбудеться дуже важний мітинґ представників всіх Товариств і Братств в зали Українського Народного Дому, 2253 Вест 14-та улиця. На мітинґу мається обговорити справу про Свято Першого Падолиста, та инші дуже важні справи нашої Громади. — Пожадане є, щоби кожде Товариство і Братства було заступлене на цім мітинґу і проситься прибути на означений час. 231

ЗА ТИМЧАСОВИЙ КОМІТЕТ:
Семен Федак, предс.
Осип Запоточний, секр.

ТО ОД ПРІЗВИЩА.

„Написав я замітку українською мовою й поніс у „Кучегарку" (ґазета на Донбасі), а тов. Трепльов і каже мені:

— Украінскіх заметок не прінімаем... Перерабатайте на рускій язик, тогда пропустім".

Думаю, що так ставитись до українізації і т. д., і т. инше.

Це такий лист до редакції...

Дасть Бог людині отаке прізвище, посадить в редакцію, вона й виконує доручене йому Господом Богом: „треплеться".

А кому це потрібно?... — „Вісти".

ДО ПОРЯДКУ ДЕННОГО.

Розклад, який охопив всеросійську комуністичну партію, набирає все яскравіщих ознак, ведучи, безперечно, до знищення диктатури цієї партії над народами, що тепер творять СССР.

Але напрямна цієї своєрідної еволюції йде в трохи иншому напрямі, ніж то здавалося комусь у нас, особливо на еміґрації.

Незорганізована сила підпорядкованого комуністичній диктатурі громадянства розхитує силу диктаторів, а глибокі суперечности в самій ВКП, що безнадійно заблукалася в своїому ленінізмі.

Найкращим доказом сього є знаменна під всяким поглядом поява за кордоном „делеґації правої робітничої опозиції", яку репрезентує п. Бадян.

Як би не оцінювати його позу і прилюдні виступи та величезну акцію проти сучасних комуністичних володарів, яку він так інтенсивно розвиває, але одного не можна відняти їй. Це — є найкращий доказ безнадійности становища комуністів у СССР.

Назрівають нові світогляди, нові змагання, яким рано чи пізно прийдеться виявитись назверх в сприятливих обставинах, ніж ті, в яких доводиться виступати п. Бадянові — як репрезентантові чи виразникові цих нових світоглядів та змагань під теперішню хвилю.

Перед нами яскравий образ тої психольоґії, тих намірів і проблем, з якими, безперечно, доведеться зустрінутись яким би то не було спадкоємцям комуністів.

Не будемо докладно спинятися на всіх виступах п. Бадяна. Кожний з них має спеціяльний характер, з приводу кожного з них можна булоб писати досить багато. Спинимося лише на програмі „правої робітничої опозиції", яка символічно уложена в 14 пунктах.

Вчитуючись у цю щиру мову многострадального робітництва, що заговорило нею після многолітнього здійснення „диктатури пролетаріяту", не можна з здивуванням не спинитися над одною величезною галявою в цьому програмові.

В ньому ні словом не говориться про національне питання, про долю тих народів, що підступством комуністичних верховодів (самоопределеніє вплоть до отделенія) силоміць були загнані в „райські" межі СССР. Можна булоб думати, що п. Бадян пише й каже лише про свій РСФСР без цілої низки „добровільно" приєднаних инших соціялістичних республік, але так не є. В своїх прилюдних виступах п. Бадян ясно і виразно говорить про „нашу Расею", про „велику Расею" і т. д. — ясно і виразно засвідчуючи цим, що ні від українського вугілля й заліза, ні від грузинської нафти, ні від инших „инородческих" багацтв „права робітнича опозиція" не зрікається... З цього з яскравістю випливає, що в державному будівництві „старих громадських діячів", на яких орієнтується ця опозиція (в особі п. Бадяна), пануватимуть тіж самі імперіялістичні тенденції, якими визначалося панування всіх влад московської імперії.

З цим доводиться рахуватися, про це доводиться говорити отверто.

Але з цього випливають ще й деякі конкретні завдання для кожного з нас „инородців": ми повинні всіх сил ужити на найдокладніше висвітлювання всіх цих процесів, які відбуваються під диктаторською покришкою в СССР-івському казані. Ми повинні на підставі цих студій перевести кардинальну ревізію дотеперішніх методів нашої визвольної боротьби.

В цій ревізії повинні взяти активну участь всі зорганізовані сили нації як у себе дома, так і на еміґрації. І коли ми не маємо досі українського Бадяна, то хай би, принаймні, систематичніше й жвавіше надходили до нас докладні інформації з тамтого боку.

В такому співробітництві ми краще зможемо виявити ту обстановку, при якій нам доведеться й далі боротися за свої ідеали.

Крім цих завдань загальних є ще одно конкретне. Ми знаємо, що справа перегляду наших методів визвольної боротьби переводиться, але не всі мають відвагу поділитися наслідками своєї „ревізії" з ширшими колами українського громадянства.

Таке заховування „під спуд" своїх світильників не може бути виправданим і веде лише до того, що виміна думок на цю тему не відбувається з належною інтенсивністю, а це, звичайно, приводить лише до свойого рода суспільної анемії.

Чи на користь це нам?...

(„Українське Життя").

ОСЕРЕДКИ „ДРУЗІВ ДІТЕЙ" НА УКРАЇНІ.

За відомостями преси, з березня цього року, коли розпорошені осередки „друзів дітей" обєднались у Всеукраїнське Товариство, робота цього товариства значно поширилась. По всій Україні нині є міських осередків 1965 з числом членів 140,113 чоловіка, сільських — 1117 осередків і 32,067 членів та на транспорті, — 365 осередків з числом членів 38,087. Протягом останнього часу проведено 37 окружних та 215 районних конференцій осередків „друзів дітей", при чому ці конференції чимало допомогли притягненню нових членів. Так, після конференцій число міських осередків збільшилось на 150, а число членів їх на 30,540. Число сельських осередків збільшилось на 190, і число членів їх збільшилось на 41,880 чол. Робота осередків „друзів дітей" по містах та селах ішла в напрямку допомоги органам НКОсвіти боротись з дитячою безпритульністю та допомагати дитячим організаціям. Вже нині 697 осередків взяли шефство над дитячими будинками. Осередки друзів дітей свої кошти одержували здебільшого від комісій допомоги дітям і нині найважнійшим дальшим завданням в роботі осередків є підшукання засобів до нагромадження власних коштів.

Нині провадиться підчотовчу роботу до скликання Всеукраїнського зізду осередків *„друзів дітей". Осередки візьмуть* також активну участь у проведенні місячника допомоги безпритульним дітям. Під час місячника вони надсилатимуть безпритульних дітей на підприємства для навчання.

ОЛЕКСІЙ К. ТОЛСТОЙ.

КНЯЗЬ СЕРЕБРЯНИЙ

(Повість з часів царя Івана Грізного).

(2)

— Як, на царській дорозі, під самою Москвою, розбійники грабять і вбивають мужиків! А щож роблять ваші сотські та судові старости? Як вони терплять, щоби дикуни себе царськими людьми називали?

— Та, — потвердив мужик, — ми. кажуть, люде царські, опричники; нам кажуть, все вільно, а ми проста земщина! І старші у них є; знаки носять: мітлу та собачу голову. Дійсно, бачиться, царські люде.

— Дурню! — скрикнув князь, — не смій дикунів царськими людьми величати! „Голови мені не чіпається", подумав він. — „Осібні знаки? Опричники? Що се за слово? Що за люде? Скоро приїду в Москву, про все повім цареви. Нехай прикаже мені їх вислідити! Не дарую їм, як Бог святий, не дарую!"

Тимчасом хороводи робили своє дальше.

Молодий парубок представляв князя, молода дівка княгиню, парубок низько кланявся родичам своєї княгині, котрих також представляли парубки й дівки.

— Пане мій, тестеньку, — співав князь разом з хороводом, — постав мені пива!

— Пані теще, напечи пирогів!

— Пане родичу, осідлай мені коня!

Потім, взявшися за руки, дівки й парубки крутились довкола князя й княгині, зразу в один, потім в другий бік. Князь випив пиво, зїв пиріг, зїздив коня й виганяє свою рідню.

— Геть, тестю, до чорта!

— Геть, теще, до чорта!

— Геть, свояче, до чорта!

При кождім стиху він випихав з хороводу то дівку то парубка.

Мужики реготалися.

Якраз роздався крик. Хлопець літ дванадцяти, цілий окровавлений, влетів між хоровід.

— Ратуйте! сховайте! — кричав він, хапаючись за поли мужиків.

— Що з тобою, Ваню? Чого горлаєш? Хто тебе побив? Чи часом не опричники?

В миг ока оба хороводи збилися в одну купу; всі окружили хлопця; але він з переляку ледви міг говорити.

— Там, там, — промовив він дрожачим голосом, — за городами я пас телята... вони напали, стали різати телята, рубати шаблями; прийшла Дунька, стала просити їх, вони Дуньку взяли, потащили з собою, а мене...

Нові крики перебили хлопця. Женщини втікали з другого кінця села...

— Біда, біда! — кричали вони, — опричники! Втікайте, дівки, ховайтеся в жито! Дуньку й Оленку ймили, а Сергіївну вбили на смерть.

В той самий час показалися їздці, людий з пятьдесять, з шаблями в руках. Попереду гнав чорнобородий мущина в червонім кафтані, в рисій шапці з парчевим дном. До сідла його привязана була мітла й собача голова.

— Гайда! гайда! — кричав він — ріжте худобу, рубайте мужиків, ловіть дівки, паліть село! За мною, рєбята! Нікого не жалувати!

Мужики втікали, куди хто міг.

— Батюшка! Боярине! — ридали ті, що були близше князя, — не видавай нас, сиріт! Оборони нещасних!

Та князя уже не було між ними.

— Деж боярин? — спитав старий мужик, озираючись на всі боки. — І слід застиг! І людей його не видно! Втекли, бач, сердечні! Ох, біда неминуча, ох смерть нам настала!

Мущина в червонім кафтані здержав коня.

— Гей ти, старий хруню! Тут був хоровід; куди дівки розбіглися.

Мужик кланявся мовчки.

— На березу його! — закричав чорний, — любить мовчати, то нехайже мовчить на березі!

Кілька їздців зіскочило з коней і накинуло мужикови посторонок на шию.

— Батюшки, добродії! Не губіть старого, пустіть, батеньки! Не губіть старого!

— Ага! Розвязав язик, старий грибе! Та пізно, брате; на другий раз не жартуй! На березу його!

Опричники потащили мужика до берези. В тій хвилі зза хати роздалось кілька вистрілів, десять людей піших кинулися з шаблями на душогубів і в той самий час їздці князя Серебряного, вилетівши зза угла села з криком напали на опричників. Князівських людей було на половину меньше, але напад стався так бистро й несподівано, що вони в один миг розбили опричників. Князь сам шаблею звалив з коня їх провідника. Не давши йому спамятатися, він зіскочив з коня, придавив йому груди коліном і стиснув горло.

— Хто ти, злодію? — спитав князь.

— А ти хто? — відповів опричник, хрипаючи й блискаючи очима. Князь приставив йому пистольну цівку до чола.

— Відповідай, окаяннний, або застрілю як собаку!

— Я тобі не слуга, розбійнику, — відповів чорний, не показуючи боязни, — а тебе повісять, щоб ти не смів доторкатися до царських людей!

Курок пистоля клянснув, та кремінь обсікся й чорний остався живий.

Князь поглянув округ себе. Кілька опричників лежало убитих, других князівські люде вязали, остальні сховалися.

— Звяжіть і сего! — сказав боярин, і, дивлячись на безбоязне лице його, він не міг не здивуватися. „Нічого казати, молодець!" — подумав князь: — „жаль, що розбійник!"

Тимчасом приступив до князя його стремінний, Михеїч.

— Гляди, батюшка, — сказав він показуючи вязку тонких і кріпких посторонків з сильцями на кінці, — он яке добро вони з собою возять. Видно, не першина їм губити людей, біс би їх побрав!

В тім їздці підвели до князя двоє коней, на котрих сиділи два мущини, звязані й прикручені до сідла. Один зних був старець з кучерявою, сивою головою й довгою бородою. Товариш його, чорноокий молодець, виглядав на тридцять літ.

— Се що за люде? — спитав князь. — Чому ви їх до сідел привязали?

— Не ми, боярине, а розбійники привязали їх до сідел. Ми найшли їх за городами, і сторожа була коло них.

— То розвяжіть їх і пустіть на волю!

Увільнені полонники витягали сціпенілі члени, але дивилися, що буде з побідженими.

— Слухайте, злодії, — сказав князь до звязаних опричників, — кажіть, як ви сміли називатися царськими слугами? Хто ви такі?

— Що, тобі очи вилізли, чи що? — відповів один з них. — Чиж не бачиш, хто ми! Звісно, хто! Царскі люде, опричники!

— Окаянні! — крикнув Серебряний: — коли життє вам миле, говоріть правду!

— Та ти, видно, з неба спав, — сказав з усміхом чорний мущина, — що ніколи опричників не бачив? І дійсно з неба спав! Чорт його знає, відки вискочив, пропавби під землю.

Упір розбійників розлютив Микиту Романовича.

— Слухай, молодче, — сказав він, — твоя зухвалість припала мені до серця, я хотів було пощадити тебе. Але коли ти зараз же не скажеш мені, хто ти такий, то, як Бог святий, велю тебе повісити!

Розбійник гордо випрямився.

— Я Матій Хомяк! — відповів він, — стремінний Григорія Лукіяновича Скуратова-Більського; служу вірно панови мому й цареви в опричниках. Мітла, що в нас при сідлі, значить, що ми Московщину замітаємо, вимітаємо зраду з царської землі; а собача голова, що ми гриземо ворогів царських. Тепер ти знаєш, хто я; скажиж і ти, як тебе звати, величати, яким іменем спімнути, коли прийдеся тобі шию скрутити?

Князь простивби опричникови його зухвалі слова. Безбоязність сего чоловіка в очах смерти йому сподобалася. Але Матій Хомяк клеветав на царя, а сего не міг стерпіти Микита Романович. Він дав знак ратникам. Привиклі до послуху боярина і самі роздражнені зухвалістю розбійників, вони накинули їм сильця на шиї й лагодились стратити їх так, як ті було хотіли стратити бідного мужика.

— В тім молодший з тих людей, котрих князь приказав відвязати від сідел, приступив до нього.

—Позволь, боярине, слово сказати.

— Говори!

— Ти, боярине, сегодня добре діло зробив, визволив нас з рук отсих собачих дітей, так ми хочемо тобі за добро добром заплатити. Ти, видно, давно в Москві не бував, боярине. А ми знаємо, що там дієся. Послухай нас, боярине. Коли життя тобі не обридло, то не вели вішати отсих чортів. Пусти їх, і сего біса, Хомяка, пусти. Не їх жаль, а тебе, боярине. А вже як попадуться нам в руки, то так мені Христе допоможи, сам їх повішу. Не минути їм смерти, щоби тільки не ти їх до чорта післав, а наш брат.

Князь здивований поглянув на незнакомого. Чорні очи його дивились твердо й бистро, темна борота покривала всю нижню часть лиця, кріпкі й рівні зуби блискали осліпляючою білостю. Після одежі можна було взяти його за посадського, або за якого заможного мужика, але він говорив так рішучо і, бачилось, так щиро хотів перестерегти боярина, що князь став пильнійше вдивлятися в його обличе. Тоді повиділося князеви, що в нім малюється незвичайний розум і здогадливість, а погляд показує, що чоловік сей привик приказувати.

— Хто ти, молодче! — спитав Серебряний, — і чому ти вступаєшся за людей, що тебе самого привязали до сідла?

— Так, боярине, колиб не ти, то висівби я замість них. А все таки послухай мого слова, пусти їх; жалувати не будеш, коли приїдеш в Москву. Там, боярине, не то що перше, не ті часи! Колиб усіх їх перевішати, я би не від того, чомуб не повісити! Алеж і без отсих досить їх в нашім краю лишиться; а тут ще людей десять їхніх утекло; так коли отсей діявол Хомяк не вернеся в Москву, вони ні на кого другого, а прямо на тебе скажуть!

(Далі буде).

ЯК КУПУВАТИ ФАРМУ.

В людей, перетомлених бистрим і виснажуючим життям американського міста, нераз прокидається бажання вийти з нього „на землю" — на фарму. Та ще звичайно міський людині здається, що господарювати на землі зовсім не трудно і кожний може швидко навчитися. Зорати, засіяти, зібрати, продати тай годі. Та ще в Америці для хліборобської праці є всяке знаряддя й машини, а для продуктів певний збут, адже потребує їх кожне місто. І не один міський робітник, присклавши трохи грошей, рішається вложити їх у фарму. Найбільше продають і купують фарми саме тепер в осени, коли продавець може найліпше показати свій маєток, а новий власник набуває разом з фармою також літний урожай, продукти саду й городу, і до горячих весняних робіт має ще кілька місяців передишки, щоби розглянутись на новім господарстві, то-що.

Але аж надто часто такий новий фармер гірко розчаровується. Господарювати на землі зовсім не так легко, як він думав. Хоч машини значно облекшили хліборобську роботу, але все таки вона на кожнім кроці вимагає спеціяльного знання і передівсім досвіду. Фармер мусить знати, як вдержати родючість землі, як вирощати збіжжа чи городовину, як ходити біля худоби, і як все те робити економічно, з найменшою витратою грошей і з можливо найбільшим прибутком. За недостачу того досвіду не один новий фермер заплатив вже дорогою ціною і звичайно тим більше тратив, чим менше було в нього капіталу. Тому в кого нема доброго фермерського досвіду і саме американської фармерської практики, ні досить капіталу, щоб і найгірше передержати, поки набереться досвіду, ні врешті надії на инші заробітки, поза фармою, то краще фарми не купувати, бодай не зараз. В такім випадку безпечніше наперед арендувати чужу фарму чи просто найнятись на чужій фармі за робітника. Це дає нагоду не лише набратись досвіду, а й познакомитись з родами і способами господарства в даній місцевости та переконатись, чи взагалі варто в ній поселитись.

Скільки капіталу треба для фарми, це, очевидно, залежить від її величини, положення та богатьох инших справ, так що загальної відповіди на те питання бути не може. Але купуючий фарму повинен поставити собі питання инакше: не скільки грошей треба, а з тими грішми і з кредитом, які в його є, чи і скільки можна нагосподарити на фармі. Дуже важно, щоб свій капітал відповідно розділити поміж землю, знаряддя, живий інвентар, запаси збіжжа і харчів та біжучі господарські розходи. Кепська худоба та недостатки в машинерії можуть дуже вкоротити фармерські прибутки. Починаючі фармери часто вкладають за богато грошей в будинки або захоплюються вже готовими „виставними" будинками. Продають навіть спеціяльні „фарми на показ" з старими будинками, але наново помальованими, з широкими просторами землі, але з небогатьома акрами чистого, здатного для обрібки грунту. При загальнім або мішанім типі господарства (яке включає плекання збіжжа та годівлю молочних коров, свиней та иншого скота) 70 до 80 відсотків вложеного капіталу повинно піти на землю й будинки. Коли фарма призначена для огородництва і садівництва, то на саму землю з будинками можна витратити більше, до 90 відсотків капіталу. Потрібний оборотний капітал треба рахувати не менше як на три відсотки вартости фарми. На молочних фармах, де за продані продукти покупці платять щомісячно, можна з меншим оборотовим фондом. Взагалі можна сказати, що з пяти тисячами долярів готовими грішми в руках можна доволі безпечно купити фарму вартости — без знаряддя, машинерії і худоби — $8,500. Тоді готовими грішми прийдеться заплатити яких $2,000, лишаючи $6,000 на гіпотеці (як перший „моргедж"). Других $2,500 лишиться йому на загосподарення. Ту суму можна розділити приблизно так: $600 на купно найважніших господарських машин і знарядів, $1,200 на худобу і коней, решту $700 на купно корму й оборотовий капітал. Очевидно, гроші треба і можна розділити инакше, коли фарма куплена вже з знаряддям і худобою.

Звичайно вигідніше купувати фарму зовсім загосподарену, але щодо живого інвентаря то дуже часто ліпше самому вибрати й купити коней і коров. Буває, що пятнацять голов рогатої худоби ріжних пород дають менше прибутку, ніж шість молодих і чистокровних коров, біля яких і менше роботи і менше коштів на прогодовання.

Далі треба мати на увазі, що один робітник на фармі не вистарчає. Навіть на малих фармах нераз буває робота для двох. Один чоловік, наприклад, не упорається сам коло сіна. Хтось повинен лишитися дома, коли фармер їде в місто за покупками. Типічна американська фарма обрахована на одного доброго робітника і на помічника. Таким помічником може бути жінка, син або дочка фармера, та коли їх нема або не можуть працювати на господарстві, то приходиться наймати.

Купуючи фарму, треба передівсім обміркувати собі її майбутні прибутки і для того треба знати, який грунт, що й як на нім родить, як далеко до міста, до залізниці й до найблизчого торговельного центра. При виборі фарми важний не весь простір землі, а скільки її чистої, здатної для обрібки і під засів. Двіста пятьдесять акрів землі, яка вкрита болотами, заросла корчами або каменистa до того, що не здатна навіть на пасовиско, дають очевидно менший прибуток, ніж сімдесять акрів, які можна вповні використати. Важно теж, у якім стані земля. Коли грунт запущений, то нераз треба довгих років праці, поки він знов стане добре родити.

Друга важна річ — добра вода до пиття, передівсім в хаті, а коли хто думає годувати худобу, також на пасовиску. Там вона повинна бути не тільки на весну і в осени, а ще важнійше, щоби в літі не висихала. Гнати худобу далеко до водопою — це й невигідно і страта дорогого часу.

Добра хата має, розуміється, своє значіння, але прибутків вона не дає і тому при виборі фарми не повинна рішати. Та взагалі і земля і будинки і знаряддя мають свою економічну цінність лише тоді, коли їх можна використати для продуктивних цілей. Прибуток з фарми повинен не тільки вистарчати на покриття біжучих розходів, оплату процентів і податків, але повинен лишати ще деякий фонд на розширення і зріст господарства.

В деяких стейтах є спеціяльні державні установи, які помагають майбутнім хліборобам найти потрібні їм фарми. В Каліфорнії і Савт Дакоті роблять це стейтові кольонізаційні комісії, в Висконсин стейтовий департамент хліборобства. В деяких стейтах стейтові департаменти хліборобства або инші подібні установи видають списки фарм, які є на продаж. В Ню Йорку робить це щорічно Департамент Фарм і Ринків стейту Ню Йорк, котрий щорічно оголошує список фарм, виставлених на продаж і аренду. Врешті, хліборобські експериментальні стації видають свої бюлетени й рапорти, в яких можна найти богато загальних інформацій про характер землі і таке инше в ріжних сторонах Злучених Держав.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НАСИЛЬСТВО НАД УКРАЇНСЬКИМИ ШКОЛАМИ НА БУКОВИНІ.

„Боротьба" з 5. вересня ц. р. доносить: Авересканська фашистична влада, продовжуючи діло своєї ліберальної попередниці, завзялася за всяку ціну довершити діло знищення українського народу. Заборонивши українському народови черпати просвіту зза кордону, забороняючи ввіз усякого друкованого українського слова, рішила вона тепер недопускати їх до просвіти і у себе дома. Акцію українських селянських і робітничих мас, що вічами і зборами, а тепер підписами тисячів горожан жадають повернення їм української школи, придушила боярська влада шаленою нагінкою. Ось один документ цього насильства: Сторожинецький префект видав 24. серпня ц. р. такий розпорядок громадським управам, префектурам та поліцаям: „Пане, ми поінформовані, що по деяких громадах волочаться індивіди, можливо тутейші, а можливо й чужі по горожанстві і походженню, котрі завзивають тихе і слухняне населення, щоби підписувалося на впровадження в школах чужої мови, підбурюючи в той спосіб населення проти держави і прилюдного порядку. Ви мусите вважно за цим стежити, бо за це будете відвічати, — а коли удасться вам зловити цих індивідів, відішліть їх зразу-ж до 8. дивізії в Чернівцях, а рівночасно доручіть їх точні імена. В разі, коли-б ви дозволяли їм збирати підписи, улегчували їх працю, або помагали, то це потягне наслідки за собою, а саме засуспендується вас зі служби або підете під суд за невиконання законів. Підписаний повітовий префект Бока і службовий шеф Штелліг.

Так виконують в Румунії конституцію і міжнародні зобовязання Румунії про шанування прав нерумунських народів.

Дверник у театрі (до гостя, що спізнився на оперу): Пане, я не можу вас впустити до середини, бо колиб я лише відчинив двері, то всі гості повтікали би.

РОСПУЧЛИВИЙ КРОК ТЮТЮНЕВИХ РОБІТНИЦЬ.

В Польщі — як звісно — переводиться тепер „санацію" і тому між иншим звільнено 600 робітниць в фабриці тютюну в Винниках коло Львова. На такий визов робітниці постановили аж до відкликання того зарядження управи фабрики не виходити з фабрики і замкнулися в ній. Мимо голоду не ламають своєї постанови і не опускають своїх постів.

„ДЕНЬ МУЗИКИ".

Музтовариство ім. Леонтовича на початку грудня намічає влаштувати у всеукраїнському масштабі „День музики". Тепер в цій справі провадиться підготовча робота. В концерті візьмуть участь: Музорганізації ім. Леонтовича, музичні ВУЗ-и і клюби. Свято буде проведено у формі концертів під гаслом „Музика в маси" і „Боротьба за якість". Такі концерти товариство намічає влаштовувати що року.

ЖАРТИ.

Пацієнт: Пане доктор не лякайте мене довгою науковою назвою моєї недуги. Скажіть мені по українськи як вона називається.

Лікар: Ну, вашу недугу по українськи мусів би я назвати словом: лінивство.

Пацієнт: Добре, пане доктор. А тепер скажіть мені її латинську назву, щоби я міг її сказати моїй жінці.

— А чи старались ви побороти спокусу? — питається вязничний священик арештанта.

— Так, прошу отця духовного.

— Та видно, не дуже ви поборювали її. Ви повинні були завзятіше боротися, тепер не сиділи би ви у вязниці.

— Мій Боже, я робив що міг. Пятьох полісменів треба було, щоби завели мене на поліцію.

Др. В. Клодницький.

УКРАЇНА В 1918 Р. В ОСВІТЛЕННЮ АВСТРІЙСЬКОЇ ДИПЛЬОМАТІЇ

(4)

(Продовження)

Після заключеного „договору" Скоропадським з австр.-угор. командуванням Схід. Армії, дня 22. мая 1918 р., наступило іменовання Радою Міністрів України — уповноваженого українського правительства при австро-угорській команді в Одесі та назначення отамана міста Одеси. Це сталося з днем 27. мая, в якому то **обі згадані посади обнято.** На посаду уповноваженого українського правительства назначено радником С. Гербеля, а на посаду отамана міста Одеси генерал-майора А. Мустафіна. Про обох годі сказати, щоб вони були української народности. Оба вони „ряні монархісти" з душевними бажаннями реставрувати єдину-неділиму Росію. В перших днях свого урядування намагаєсь С. Гербель, щоб йому признано компетенції такі приблизно, як їх посідали російські генералгубернатори, щоб могти в Одесі сотворити майже друге правительство. Австро-угорське командування не могучи згодитися на домагання С. Гербеля, через графа Форгача натискає на президента міністрів Лизогуба, котрий телеграфічно взиває С. Гербеля до Києва, де приходить до оформлення кругів ділання уповноваженого. Зі сторони Австрії беруть у переговорах участь граф Форгач і Ф. М. Л. фон Бельц, а зі сторони українського уряду: Рада міністрів та Кістяківський, Могилянський, Детятин і С. Гербель.

Понизший документ 1. прилога являється доповненням „договору" з 22. мая 1918 і є дуже цікавий, тим, що оформлює компетенції уповноваженого С. Гербеля в особливих случаях при неможливости одержання вчасних вказівок від київського уряду, **„урядувати на власну руку".**

Ц. і к. Представництво Австро-Угорщини для України.

Київ, 1. червня, 1918.

Ч. 33/політ.

Предмет: Права та кругділання уповноваженого українського уряду при команді австро-угорської Армії 1. прилога:

До Його Ексцеленції Пана Міністра цісарського і королівського двора та закордонних справ Стефана графа Буріяна.

Відень.

В звязи з моїм звітом № 29/політ. з дня 29 м. м. та моїм телеграфічним звітом маю честь предложити Вашій Ексцеленції начерк, що відноситься до прав та кругу ділання уповноваженого українського уряду при команді австро-угорської Армії.

Відступ І. містить в собі ті точки, які заключено вже підчас одеських переговорів, між тим коли відступ ІІ. відноситься до дальших жадань виставлених по части командою нашої Східної Армії, по части командою нашої Східної Армії, по части більше правительственним радником Гербелем перед обняттєм його посади. Про них переговорював з правительственним радником при був тут фельдмаршаллайтант фон Бельц.

Правительственний радник Гербель хотів, щоби йому признано такі самі компетенції, як їх приблизно посідали російські губернатори. Рада міністрів робила трудноці, тому що ці далеко йдучі права, особливо дисциплінарні, уповноважуючі також до негайного звільнення кождого урядника, лєдви чи можна погодити з українським пониманням справи та істнуючими законами.

Фактично викликує проект, який сформував він в Одесі майже друге правительство, побоювання, які для мене являються цілком оправданими. Також маліб поодинокі постанови довести до німецьких інтервенцій*).

Ц. і к. посол
Форгач.

*) Заключення „договору" з 22. V. 18, як рівнож доповнення його, головно про круг ділання і компетенції уповноваженого при команді австро-угорських військ, відбулось без співучасти Німців. Командуючий німецькими військами на Україні ген. Айхгорн (його шефом штабу був Гренер) обурювався тим, бо він хотів мати в своїх руках Скоропадського. Прорде слід. док. — Заміт. д-р В. К.

Прилога до 33/політ.

Устійнення прав та кругу ділання уповноваженого українського уряду при австро-угорській Схід. Армії.

І. Відступ перший.

Точка 1.

При командуючім австро-угорським військами ц. і к. Схід. Армії утворюється постійно-уповноваженого українського правительства в Одесі.

Точка 2.

Кругділання головно уповважненого обіймає всі частини України, які заняті австро-угорськими і німецькими військами, підчиненими командантові ц. і к. Схід. Армії іменно: губернії Херсон, Поділля, Катеринослав, Таврія як також міські округи: Одеса і Миколаїв.

Точка 3.

Креовання цього посту основується на безумовній конечности створити безпосередні зносини між австро-угорською командою та урядом, щоби в цей спосіб доводити скоро до їх рішення.

Точка 4.

Головноуповноважений є підчинений безпосередню президентові міністрів, від якого він одержує також всі потрібні вказівки ві всіх галузях своєї діяльности.

Точка 5.

Губерніяльні старости, отамани міст та команданти губерній управляють своїми областями вповні независимо і є в повній мірі відвічальні за удержання спокою і ладу в цих областях.

Точка 6.

Головноуповноважений укр. уряду стоїть на сторожі інтересів Українців; відповідно до істнуючих законів покликує він до життя установи, впливає на закономірний порядок та закономірне поведення урядників та установ.

Точка 7.

Головноуповноважений укр. уряду чуває над діяльністю установ та поодиноких правительственних органів, як також инших загальних установ і дає їм директиви в змісті законів, видаваних українським урядом.

Точка 8.

Головноуповноважений укр. уряду посідає канцелярійний штаб, на чолі якого стоїть директор та якого відділами завідує шеф відділу для кождої особливої галузі його діяльности. Стан канцелярійного персоналу є особливо ознaчений.

Точка 9.

Всіх осіб канцелярії головноуповноваженого він (уповн.) іменує, а також звільняє. Іменовання та звільнення канц. урядників і прочого канцеляр. персоналу може бути передане директорови канцелярії.

Відділ ІІ: (гляди два відступи низше).

Точка 1.

Звільнення всіх правительственних, автономних та прочих урядників загально корисних інституцій та часове іменовання їх заступників за винятком губерніяльних старостів, отаманів міст та комaндантів губерній, як також тих осіб, що їм належить того рода сила уряду.

Вичислені особи можуть бути головноуповноваженим в особливих випадках случаях завішені в урядованню, про які то одначе случаї він має сейчас здати звіт президентови міністрів.

(В особливих случаях та при неможливости одержання вчасних вказівок від київського уряду, признається головноуповноваженому слідуючі права:)

Точка 2.

Часове завішення діяльности всіх загальнокорисних (gemeinnuetzig) інституцій та инших йому підчинених установ з правом розписання нових виборів.

Точка 3.

Видача вказівок, оповісток, інструкцій всім установам в повній згоді зі законами укр. уряду та конечностями воєнного стану.

Точка 4.

Творення нових державних та військових установ та збільшення станів істнуючих установ, причому дотичні розпорядки належить подати сейчас до відома президентові міністрів.

Точка 5.

Головноуповноважений веде нагляд демобілізації та дає до цього вказівки, так що до демобілізації військових відділів, як також до організування червоного хреста, господарських установ, обєднання міст, військовопромислових комітетів і прочих установ, яких ужито до засмотрення армії.

Точка 6.

Щоб внести гармонію в діяльність всіх правительственних органів та установ, дозволяється головноуповноваженому видавати строгі директиви, циркулярі, розпорядки всілякого рода, накази та прочі оповіщення.

(Дальше буде).